

A táncház tartalmazási lehetőséget nyújt bárkinek, aki közel érzi magát a népi kultúrához, a tiszta népzenehez, az eredeti táncokhoz.

Már maga a tánc megtanulása élményt nyújt. Az ember sokszor szédülve hagyja abba, de csak rövid időre, épp, hogy lélegzetet vegyen. Az elvétett lépéseket ki kell javítani, egy-egy mozdulat még csiszolásra szorul. Ha nem is tudjuk tökéletesen a táncot, nem kell szégyenkezni. Mert nincs, ki előtt. Itt nem nevet senki, ha eltévesztünk valamit, ha ügyetlenebbek vagyunk másoknál.

És addig próbáljuk, amíg már megy a tánc, amíg a gátlások feloldódnak bennünk. És addig tanuljuk a népdalokat is...

Sokan vitatják a táncházmozgalmat. De közben egyre többen járnak a táncházakba és az úttörők jó példáját követve egyre több táncház születik, lelkes zenészekkel, vidám, egymáshoz tartozni akaró emberekkel. És ez már döntő bizonyítéka annak, hogy a táncháznak van értelme – nem a néptől elszakított, tartalmukat vesztett szokások felélesztéséről, egyszóval divatról van szó, hanem az emberek közötti erős kapcsolatról. A népi hagyomány nem hal ki, nincs pusztulásra ítélve, mert olyan követői vannak, akik szívügyüknek tekintik.

Takács Éva

(Igazság – Fellegvár ifjúsági oldal, 1978/249. 3. – 1978. október 21., szombat)

Ma, kedden este 7 órától táncház lesz a CFR (volt Vasas) klubban. A minden héten sorra kerülő táncház-est tulajdonképpen amolyan tanfolyam jellegű, ugyanis a főhangsúly a táncok tanulására tevődik át, azokéra a táncokéra, amelyeket aztán csütörtök esténként vígan rophatnak majd a fiatalok a Monostor úton lévő művelődési otthon táncház-estjein.

(Igazság, 1978/257. 2. – 1978. október 31., kedd)

Ismét a táncházakról

A másfél éves romániai magyar táncházmozgalom létrejöttével sokat változtatott a fiatalság-népzene-néptánc viszonyon. Kétféleképpen történt közeledés köztük: közvetlen gyakorlati úton, vagy csak tudatilag. Gyakorlati közeledést jelentett azok számára, akik járhatnak táncházba, mert városukban van ilyen (Kolozsvár, Csíkszereda, Székelyudvarhely), kisebb mértékben azoknak is, akik egy-két tévé megrendezte Kalákát végigtáncoltak, felébredt bennük a néptánc, népzene művelése iránti vágy, de hazatérve a legjobb esetben házibulin táncolhatnak kazettára. Ennyi sem jut azoknak, akik csupán a tévéből, folyóiratokból – esetleg mint nézők a Kalákán –

értették meg a táncház lényegét, szeretnének bekapcsolódni ebbe a mozgalmába, de ahol nincs megfelelő *zenekar* és *táncoktató*, nem lehet táncház sem. Marosvásárhely, Szatmár, Temesvár, Brassó, Bukarest (Petőfi-Ház), Sepsiszentgyörgy, Beszterce, Torda, Enyed, Petrozsény, Kovászna, Gyergyószentmiklós néhány város, ahol kifejezték táncházigényüket a fiatalok.

A *táncoktatás* megoldására nehéz receptet adni. Első pillanatban mindenki a meglévőkre, a népi együttesek, táncsoportok irányítóira gondol. Csakhogy a táncházban más szempontok érvényesülnek, mint a színpadon. A táncok eredeti formájának, rögtönzési stílusának ismeretére van szükség, mellőzni kell minden koreografálási, szinkronizálási szempontot. Az erdélyi táncstílusra fokozott mértékben jellemző a rögtönzés. A táncfolyamatot minden táncos maga alkotja meg egy bizonyos motívumkincs birtokában pillanatnyi hangulata, érzése, tudásszintje szerint, ellentétben a színpadi szinkrontáncsal, ahol a táncmester egyéni elképzelése alapján zajlik le a stilizált népi táncmotívumokból felépített koreográfia, s ahol a táncos csupán megjelenítője az előre betanult anyagnak. Ez a két ellentétes felfogás jelent elsősorban akadályt abban, hogy táncmestereink táncvezetőkkel váljanak. Több táncmesterrel beszélgettem erről a kérdésről, sokuk véleményét a sajtóból ismerjük. Legtöbbjük nem hajlandó megérteni, hogy a táncházban más szerepet kell betöltenie, mint eddig, egy részük pedig eleve ellenzi a táncházat, botlábú dilettánsok gyülekezetének tartja, akik nem tudják, hogy mi az igazán szép, művészi népi tánc.

Mégis akadt olyan, több évtizede színpadi táncsal foglalkozó táncmester, aki bevált táncvezetőként is a Kalákában: Lőrincz Lajos. Az ő esetében szerencsésen közrejátszott az a tény, hogy első táncélményeit nem városi táncsoportban, hanem hagyományörző szülőfalujában (Korondon) kapta, és hogy a mai napig munkakörénél fogva (a Maros megyei Népi Alkotások és a Művészeti Tömegmozgalom Irányítóközpontjának szakirányítója) állandóan kapcsolatot tartott az élő forrással. Mások is, például Szabó Éva, a marosvásárhelyi Népi Művészeti Iskola tanára, sokat járnak falura, gyűjtenek, filmeznek, s nem azzal a céllal – mint ezt egyesek teszik – hogy néhány új táncfigurát megtanuljanak, amelyeket régiekkel összevegyítve egy új koreográfiai beállításban „x-vidéki páros” címen előadják.

Tehát a továbbiakban is számítunk eredeti táncanyagot stílusában ismerő, hivatásos oktatókra a táncházmozgalmában. Itt azonban az előbb említett szakmai kérdések mellett egy sor egyéb nehézség is adódik. Nem kiválogatott, jó mozgáskészségű egyénnel kell dolgozni, hanem közepes, sőt gyengébb képességűekkel is, hisz a táncházba bárki járhat, s a cél az, hogy minél több fiatal képességei szerint elsajátítson egy bizonyos mozgáskultúrát, amely ilyen jellegű igényeit kielégíti, s ugyanakkor szorosabban kapcsolja szülőföldjéhez, ahhoz a közösséghez, amelyhez tartozik. Ezért a táncvezető jó pedagógiai érzékkel rendelkező, a fiatalság számára megnyerő modorú, közvetlenül viszonyuló ember kell, hogy legyen. Itt nem lehet eredményre jutni a táncsoportoknál gyakran használt „dresszírozó” stílussal.

Táncvezető lehet olyan is, aki eddig még nem foglalkozott táncsal, de jó mozgáskészségű, a fent leírt követelményeknek megfelel és aki hajlandó a terepjárás, helyszíni kutatás nehézségeit elvállalni, annak tudatában, hogy fáradságát anyagilag

nem fogják kellőképpen viszonzni. Ilyen feladatot vállalt el és töltött be sikerrel Zakariás Erzsébet, aki a csíkszeredai, székelyudvarhelyi táncházakban, újabban a kolozsvári Vasas-klubban és a csángó Kalákán tanított széki, palatkai és gyimesi táncokat. A táncházakkal kapcsolatban álló fiatalok közül többen is vannak, akik továbbbi önképzéssel képesek lesznek ilyen feladat ellátására. Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy a táncházvezetők kérdése az egyre növekvő igényekkel arányosan megoldódik. Jó szolgálatot tenne ennek az ügynek a marosvásárhelyi Művészeti Népiskola, ha olyan időszakos tánctanfolyamot szervezne, ahol tapasztaltabb táncmesterek átadnák tudásukat fiatal táncházvezető jelölteknek, megtanítanák egy-egy hagyományőrzőbb tájegység táncanyagát.

*

A táncoktatás mellett a *zene* biztosítása okozza a legnagyobb nehézséget.

Táncmuzikarit könnyebben lehet toborozni olyan városban, ahol van zenei középiskola vagy főiskola. De ebben az esetben is több nehézség adódik. A táncmuzikarit zenéléshez más kéztartás, vonókezelés, sajátos ujjtechnika, ezenkívül improvizatív készség és egyéni díszítési stílus szükséges, amit nem nagyon lehet kottából elsajátítani. Általában a szaktanárok sem örvendenek, ha tanítványaik táncmuzikarit zenével foglalkoznak, mert elronthatják a technikájukat. Mégis a jelenlegi együttesek tagjai közül többen zeneiskolások vagy konzervatóriumi hallgatók.

Bárki próbálkozik is ezzel a zenével, előbb az eredeti forrást kell alaposan megismernie, a még létező falusi zenekarokat, de a táncok menetét is meg kell figyelnie. Sok jó falusi zenész már nem él, de játékmódja megismerhető régebbi gyűjtésekből. Sokat segítettek a táncmuzikaritakat Kallós Zoltán, Demény Piroska, Szabó Csaba, Szabó Éva és Imets Dénes, akik önzetlenül rendelkezésünkre bocsátották gyűjtéseiket. Ilyen hangszeres népzene nyomtatásban is kevés jelent meg, közülük legjelentősebb Lajtha László széki és kőröspataki anyaga, melyeknek ismerete nagyon fontos a táncmuzikarit zenészek számára. A táncmuzikaritgyüttesek tagjai természetesen saját gyűjtéseiket is kicserélték egymás között, s az érdeklődőknek továbbra is rendelkezésükre bocsátják.

Kezdetben, a táncmuzikarit beindításakor a zene biztosítása ideiglenesen megoldható zenekar nélkül is, hangfelvételtől. A jelenlegi táncmuzikaritgyüttesekkel készült is lemezfelvétel az Electrecordnál, megjelenését 1979 elejére várhatjuk. Azonban hangfelvétellel nem lehet megteremteni azt az élő hangulatot, amit jól felkészült zenekar tud létrehozni. Ezért hangsúlyoztam bevezetőként is, hogy ahol nincs megfelelő zenekar és táncoktató, ott nem lehet táncmuzikarit sem.

Pávai István

(Művelődés, 1978/10. 4.)